

Nové projekty revitalizácie verejných priestranstiev v rézii mesta Prešov

V uplynulom roku 2020 sa v meste Prešov podarilo napriek zložitému obdobiu koronakrízy zrealizovať pomerne veľa nesporne dôležitých investičných akcií financovaných z vlastných rozpočtových finančných prostriedkov mesta.

Okrem nich sa mesto podieľalo aj na spolufinancovaní ďalších investičných akcií, kde však prevažnú časť financií predstavovali prostriedky získané z externých zdrojov, konkrétnie z eurofondov. Rovnakú stratégiu využitia finančných prostriedkov na plánované investičné akcie chce mesto Prešov, podľa slov jeho hovorcu Vladimíra Tomeka, uplatniť aj v roku 2021.

Spomedzi viacerých finančne náročnejších investičných aktivít mesta bola v uplynulom roku v mestskej časti Nižná Šebastová zrealizovaná iba jedna (rekonštrukcia Domu smútka), hoci projektovo boli už dlhšie pripravené aj ďalšie dve (revitalizácia Panskej záhrady a revitalizácia verejného priestranstva na Slanskej ulici, v historickom centre pozdĺž Šebastovky).

Je celkom pochopiteľné, že prioritné riešenie rekonštrukcie miestneho Domu smútka podnietil havarijný stav strechy v jej najkritickejšom bode (v kupole nad uloženou rakovou a miestom pre celebranta rozlúčky), z ktorého v daždivých dňoch zatekalo do jeho interiéru a posledné rozlúčky s nebohými spoluobčanmi tak prebiehali neraz v nedôstojných podmienkach. Po zhodnotení celkového stavu objektu sa nakoniec (čo je chvályhodné!) pristúpilo k jeho komplexnej rekonštrukcii (v hodnote približne 145 tisíc eur), ktorá v sebe zahŕňala nielen opravu zatekajúcej strechy, ale aj opravu či výmenu ďalších súčasťí jeho interiéru a exteriéru.

Rekonštrukciou šebastovského Domu smútka sa finančný príspevok z rozpočtu mesta na rok 2020 pre danú mestskú časť v podstate vyčerpal. Iné stavebné investície (rekonštrukcia hlavnej ceste komunikácie na Vranovskej ulici či rekonštrukcia strechy šebastovského rímsko-katolíckeho kostola), ktoré sa tu v uplynulom roku zrealizovali neboli financované z finančných prostriedkov mesta.

Na realizáciu tak v danej mestskej časti stále čakajú ďalšie dve významné (už spomínané) investičné akcie. Revitalizácia verejného priestranstva na Slanskej ulici v historickom jadre Nižnej Šebastovej sa dostala do plánu investičných aktivít mesta Prešov na rok 2021 v spoločnom „balíku“ s revitalizáciou mestského parku na Sídlisku III, medzi ulicami Levočská a Clementisova. Finančné prostriedky na realizáciu oboch investícií sa majú čerpať hlavne z eurofondov s prispením stanovenej percentuálnej čiastky (5 percent) z finančných prostriedkov z „mestskej pokladnice“.

Na revitalizáciu či obnovu parku na prešovskom sídlisku sa má vynaložiť okolo 780 tisíc eur. Veľkoryso koncipovaný projekt počíta s vybudovaním spoločenskej zóny s predĺženou lávkou cez potôčik Vydušianec a **námestíkom**, športovej zóny s detským ihriskom, priestorom na fitnis či petang a oddychovo-prírodnej zóny s dažďovými záhradami a ďalšími zaujímavými prvkami (napr. gabiónové sedenia).

Podľa projektu sa má v parku vysadiť vyše 160 nových stromov a mnoho trvaliek umiestnených po jeho celej ploche. Okolo celého parku má viesť okružná pešia komunikácia, z ktorej bude možné vchádzať do jeho jednotlivých zón. Kvalitnejšie svetelné podmienky zabezpečí dobudovanie premyslenejšieho verejného osvetlenia. Hluk z frekventovanej Levočskej ulice má potlačiť výsadba tzv. izolačnej zelene (hustejšia výsadba stromov a kríkov). Vskutku veľkolepý projekt hodný 21. storočia!

Na obnovu či revitalizáciu šebastovského verejného priestranstva, ktoré by vďaka svojmu dominantnému postaveniu v historickom jadre mestskej časti mohlo, ba malo nadobudnúť charakter prinajmenšom podobný ako to verejné

priestranstvo medzi dvoma prešovskými sídliskami (Sídliskom II a Sídliskom III), t. j. charakter **námestia s parkom**, sa má vynaložiť podstatne menej finančných prostriedkov (okolo 350 tisíc eur).

Aktuálne schválený šebastovský projekt obnovy verejného priestranstva, vypracovaný rovnakou projektovou firmou (Stavoprojekt v Prešove) ako spomínaný sídliskový, čaká na realizáciu už dlhšie. Relatívne podrobne sme o ňom informovali v našom periodiku z mája 2018 v článku „Šebastovské „námestie“ v navrhovanom novom šate. Obmedzíme sa preto iba na pripomienutie hlavných oblastí revitalizačných a rekonštrukčných stavebných prác, ktoré by sa mali týkať 1. spevnených plôch, 2. rekonštrukcie lávok, 3. doplnenia častí tzv. drobnej architektúry, 4. výsadbových úprav a 5. verejného osvetlenia - Slanská.

Pri porovnaní oboch charakterom územia veľmi podobných verejných priestranstiev rozprestierajúcich sa medzi dvoma cestnými komunikáciami (pravda, hodnoty frekvencie dopravy na Levočskej ulici a s tým súvisiaceho hľuku vysoko prevyšujú hodnoty šebastovských komunikácií) s potokom (Vydumanec, Šebastovka) pretekajúcim ich územím, udrie do očí výrazný nepomer plánovaných finančných prostriedkov, ktoré majú byť využité na realizáciu jednotlivých projektov.

V prvom prípade ide o sumu vo výške okolo 780 tisíc eur, v druhom iba okolo 350 tisíc eur. Rozdiel v oboch plánovaných finančných čiastkach sa zdá byť privysoký, ved' ide o viac ako dvojnásobné navýšenie sumy na realizáciu „sídliskového“ projektu v porovnaní so šebastovským projektom.

V čom sú medzi oboma projektmi rozdiely a čo mohlo spôsobiť taký veľký plánovaný finančný nepomer medzi nimi? Rozdielov je viac. Napríklad v odlišnosti veľkostí revitalizovaných území. Šebastovské verejné priestranstvo je po čiastočnom **zredukovaní** plánu obnovy rozlohou pravdepodobne o čosi menšie ako to sídliskové.

V navrhnutom pláne revitalizácie sa z neznámych dôvodov nepočíta s vybudovaním mlatového chodníka po severnej strane Šebastovky, od kostola po most spájajúci ulice Limbová a Poľná. Plánovaný mlatový chodník pre peších vedúci po oboch stranach potoka sa tak nelogicky preruší. Hoci tam má dozaista opodstatnenie aj preto, že pozdĺž cestnej komunikácie zatiaľ žiadny chodník nie je; rovnako ako pri ceste na protiľahlom brehu potoka. Časť uzavretej okružnej trasy chodníka po oboch stranach Šebastovky vhodnej na prechádzky a aktívny pohyb budú tak musieť chodci či bežci absolvovať nechránenú po ceste. Otázniky vraj visia aj nad vybudovaním plánovaného dlaždeného chodníka vedúceho od kostola pozdĺž zástavby rodinných domov po Školskú ulicu.

Zanesený potok Šebastovka, s vyčistením ktorého sa v projekte neráta, keďže vodný tok nie je v správe mesta.
Foto: Marián Bilý

Uvedené nelogické zistenia sú o to prekvapujúcejšie, že projekt obnovy Slanskej ulice nevznikol takpovediac zo dňa na deň alebo zvečera do rána, že bol jednoducho šity horúcou ihlou. Naopak, je oveľa starší ako ten „sídliskový“. Pri jeho zrade (pôvodnej verzii) stála bývala hlavná architektka mesta Ing. arch. Mária Čutková, ktorá dôkladne zmapovala celé územie po oboch stranach Šebastovky a navrhla optimálne komplexné riešenie pre dominantné verejné priestranstvo ležiace v historickom jadre (v absolútnom „srdeci“) Nižnej Šebastovej.

Čas, ktorý uplynul od vzniku pôvodného projektu po jeho realizáciu mu nielenže neprospel, ale naopak, ublížil. Postupné odklady jeho realizácie spôsobili, že sa toto optimálne navrhované komplexné architektonické riešenie územia neodbornými stavebnými zásahmi (umiestnenie dolnej lávky, detského ihriska, športového cvičiska) v priebehu času zásadne narušilo.

Novovskytvorený projekt akceptoval (na škodu veci!) nevhodné stavebné zásahy (vzhľadom na šetrenie finančných prostriedkov) a modifikoval ho na novovzniknuté podmienky. Žiaľ, aj pri aktuálnom šebastovskom projekte evidujeme isté „nedotiahnuté veci“ (napr. ľažko pochopiteľné prerušenie chodníka), alebo jeho postupné úpravy (redukcie) v neprospech konečnej realizácie (upustenie od výstavby spomínaného dlaždeného chodníka).

Dlhé roky čakania na realizáciu dávno pripraveného a medzičasom modifikovaného projektu revitalizácie centrálneho územia danej mestskej časti oprávňujú jej obyvateľov k tomu, aby sa k jeho architektonickému riešeniu pristupovalo rovnako zodpovedne a vysoko odborne ako v prípade „sídliskového“ projektu.

Iba tak sa totiž možno vyhnúť „lapsusom“, ktoré by konečnú podobu komplexného architektonického riešenia tohto dominantného šebastovského územia zbytočne pokazili. Bolo by obrovskou chybou premárniť či nevyužiť plnohodnotne túto jedinečnú možnosť čerpania najmä európskych peňazí (s relativne nízkym príspevkom mestských financií) na zásadnú a vysokohodnotnú komplexnú obnovu miestneho územia s výsadným postavením. To by sa tak mohlo stáť vskutku reprezentatívnym, príťažlivým a architektonicky dobre zvládnutým verejným priestranstvom s námestím, na ktoré by boli hrdí nielen obyvatelia danej mestskej časti, ale aj celého mesta Prešov.

Nepomerne vyššie finančné náklady plánované na revitalizáciu „sídliskového“ verejného priestranstva zrejme vyplynuli aj z použitia atypických moderných prvkov v areáli, ako napr. dažďových záhrad (slúžiacich na zachytávanie zrážkových vôd z pevných plôch priestranstva), gabiónové sedenia, pitné fontánky, ďalej z množstva a kvality použitých materiálov či doplnkov drobnej architektúry, ale aj z množstva a kvality výsadbovej zelene (stromov, kríkov, trvaliek).

Finančné rozdiely akiste vyplynuli aj z istých odlišností evidentných v rozdielnej zonácii oboch porovnávaných verejných priestranstiev. Oproti trom zónam v „sídliskovom“ projekte (spoločenskej, oddychovo-prírodnej a športovej) sa v plánovanom šebastovskom projekte počíta iba s dvomi zónami (oddychovou a športovou). Chýba v ňom dominantná a pre daný priestor určujúca spoločenská zóna v podobe menšieho námestia. Priestorovo a vybavením reprezentatívna, preto azda aj finančne o čosi náročnejšia. Jej absenciu v projekte vnímame ako výrazný nedostatok, ktorý by sa mal odstrániť.

Ideálnym priestorom pre spoločenskú zónu s námestím by bola rozšírená oddychová zóna, s ktorou sa v plánovanom projekte počíta v bezprostrednom okolí pamätného miesta Svätého Jana Nepomuckého a studne s obnovenou historickou vodnou pumpou na prípadné občerstvenie návštěvníkov v jeho priamom susedstve.

Rozšíreniu oddychovej zóny a jej premene na zónu spoločenskú žiaľ bráni nešťastne zvolené miesto relatívne málo využívanejho športového cvičiska. Pri komplexnejšom architektonickom vnímaní a posudzovaní daného verejného priestranstva sa mohlo danému problému predísť.

Jeho prípadné premiestnenie (napr. do blízkosti existujúcej športovej zóny s detským ihriskom alebo do priestoru Panskej záhrady) by si vyžiadalo isté finančné náklady, no možno by stalo za úvahu. Určite by to pomohlo zmeniť existujúcu hybridnú zónu a vytvoriť architektonicky čisté, kompaktné zóny (spoločenskú, oddychovú a športovú).

Významným revitalizačným projektom, ktorý sa svojím architektonickým riešením približuje tomu „sídliskovému“ je revitalizácia vzácnego šebastovského historického parku známeho pod jeho tradičným názvom Panská záhrada. Podrobnejšie sme o novovypracovanom projekte revitalizácie daného územia informovali v našom periodiku už koncom roka 2018 v príspevku *Projekt revitalizácie Panskej záhrady iniciovaný OZ NNS úspešne napreduje* (ŠN, december 2018).

Pôvodná architektonická štúdia obnovy a komplexného využitia (kultúrno-spoločenského a športovo-zábavného) Panskej záhrady, ktorú si dalo vypracovať Občianske združenie Naša Nižná Šebastová, po konzultáciách s vtedajšou hlavnou architektkou mesta Prešov a riaditeľkou Krajského pamiatkového úradu v Prešove, v nitrianskom vysokoškolskom projekčnom ateliéri sa stala základným podkladovým materiálom na vypracovanie komplexného projektu revitalizácie.

Vypracovaním komplexnej projektovej dokumentácie bol poverený riešiteľský kolektív architektov z prešovskej spoločnosti Slovak Medical Company, a. s., ktorý sa svojej úlohy zhstil vskutku profesionálne; k plnej spokojnosti všetkých zainteresovaných strán. Definitívna podoba vypracovaného materiálu plne korešponduje s pôvodnou architektonickou štúdiou a predstavami OZ NNS o územnom riešení tohto vzácnego historického územia.

Novovypracovaný projekt odsúhlasiel tak Krajský pamiatkový úrad v Prešove, ako aj kompetentný Stavebný úrad v Prešove. Projekt prešiel aj ďalšími nevyhnutnými schvaľovacími procesmi (územným rozhodnutím, odsúhlasením v mestskom zastupiteľstve, ...), bol tak plne pripravený na realizáciu.

Podľa predpokladaných scenárov (optimistickej a menej optimistickej) mal byť schválený projekt revitalizácie Panskej záhrady v celom rozsahu zrealizovaný už v roku 2019, najneskôr v prvej polovici roka 2020. Pri optimistickom

scenári (v prípade dostatku financií na celý projekt) mali stavebné práce trvať päť mesiacov (jún 2019 – október 2019). Pri menej optimistickom scenári (postupné financovanie projektu) bola realizácia stavebných prác rozvrhnutá na deväť mesiacov, ktoré mali byť rozdelené do troch trojmesačných etáp.

„Sľuby sa sľubujú, blázni sa radujú“, hovorí ľudová múdrost. Zrejme platí aj jej mierne upravená verzia: „Plány sa plánujú, blázni sa radujú“, ako to potvrdzuje aj naša skúsenosť a aktuálna realita. Pochmúrný rok 2020 máme za sebou, vlády sa na rok ujal rok 2021 a je už zrejmé, že realizácia veľkolepého projektu obnovy šebastovského historického parku nie je ani v ňom takpovediac na programe dňa.

Nielenže sa nenaplnil ten optimistický, ale ani len ten menej optimistický scenár. Škodoradostne sa na nás Šebastovčanov usmieva Čierny Peter, ktorého aktuálne držíme v rukách. Naplnil sa totiž scenár, s ktorým sme nerátali, ten tretí – pesimistický a je nám z toho smutno.

Natískajú sa otázky: „Čo sa stalo?“ „Kde to viazne?“ „Kedy sa začne s realizáciou schváleného projektu?“ Alebo: „Majú byť Šebastovčania trpežliví a poslušne čakať, kým sa opäť dostanú na rad?“ Vedia byť trpežliví, vedľa na realizáciu projektu obnovy verejného priestranstva v historickom jadre Nižnej Šebastovej trpeživo čakajú dlhé roky.

Celý rad nakopených, dlhodobo neriešených problémov danej mestskej časti, aktuálne bez akéhokoľvek športového stánku pre deti a dospelých. Bez vhodného kultúrneho domu, kde by sa mohli poriadať spoločenské podujatia pre miestnu komunitu. Bez kvalitných cestných komunikácií v nových štvrtiach, z ktorých niektoré aktuálne pripomínajú tankodromy, chýbajúce chodníky vedľa komunikácií na vyšnom konci obce, to všetko trápi mnohých Šebastovčanov. Potláča ich trpeživosť a nabáda k nevyhnutným aktivitám v snahe urýchliť zmeny v prospech celkového zlepšenia životného, kultúrno-spoločenského a športového prostredia miestnej komunity.

Plnohodnotný (!!!) projekt (nie neúplný, „nedotiahnutý“, ako je ten aktuálne navrhovaný) komplexnej revitalizácie centrálneho územia Nižnej Šebastovej a Projekt revitalizácie šebastovskej Panskej záhrady predstavujú ľažiskové projekty, ktoré natrvalo určia krajinno – architektonickú podobu dominantných území mestskej časti Nižná Šebastová.

Ich dôležitosť priam predurčuje veľkosť pozornosti, ktorá by sa im mala venovať zo strany kompetentných orgánov mesta; porovnatelná s tou, ktorá sa venuje centrálnejším územiam mesta. Iba tak sa podarí umocniť dojem kompaktnosti mesta vrátane jeho mestských časťí.

V opačnom prípade zostane obyvateľom tohto územia trpký pocit sklamania z toho, že ich okrajová mestská časť je iba príveskom či prílepkom mesta; sice s pribúdajúcimi štvrtami pekných rodinných domov, no bez dokončenej infraštruktúry a ostatného pre kvalitný život potrebného vybavenia nielen v ich rámci, ale v rámci celého územia mestskej časti (vnútorné priestory na kultúrne podujatia, viacúčelové parky, športoviská, cyklotrasy atď.).

Cieľavedomé napredovanie za postupným dosiahnutím toho, čo od života a obývaných priestorov očakáva moderná spoločnosť 21. storocia (plnohodnotný život, kvalitné bývanie so všetkým, čo k tomu patrí) však predpokladá konkrétnu komplexnú krajinno-architektonickú a stavebno-architektonickú víziu mesta a jeho mestských časťí, iba tak možno predísť stavebnej živelnosti, s ktorou sme žiaľ v súčasnosti konfrontovaní takpovediac na každom kroku.

Marián Bilý

Pretrvávajúci zlý stav cestných komunikácií bez chodníkov je príznačný pre nové šebastovské štvrte s modernou výstavbou rodinných domov. Foto: Marián Bilý

Pre porovnanie, takto vyzierajú cestné komunikácie v nových štvrtiach v susedných Luboticiach. Foto: Marián Bilý

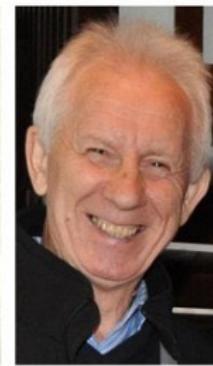
Z galérie osobností šebastovského futbalu

Šebastovský futbalový expres Anton Gábor (1947)

Dnes už iba pamätníci vedia, že prvé šebastovské futbalové ihrisko sa nachádzalo na konci dnešnej Družstevnej ulice. Za posledným domom Uhlárovcov bola v tom čase (začiatkom 60. rokov) lúka, na ktorej každoročne stáli stohy slamy patriace miestnemu roľníckemu družstvu. Po tom, čo sa novozaloženej Telovýchovnej jednotke Slovan Nižná Šebastová podarilo získať uvedenú plochu Na Pažičkách na športové (presnejšie futbalové) účely, mohlo sa začať s vybudovaním prvého futbalového stánku v Nižnej Šebastovej.

Tono Gábor
zamladí

Anton Gábor
v zreлом veku

Začiatky boli skromné; obmedzili sa na vybudovanie vyhovujúcej futbalovej hracej plochy. Vďaka veľkému futbalovému nadšeniu nielen futbalových funkcionárov a hráčov, ale aj miestnych futbalových nadšencov nebolo veľkým problémom zorganizovať dobrovoľnú pracovnú brigádu, naplánovanú na sobotu, pred nedeleňajším premiérovým zápasom na domácom ihrisku.

Prvoradou úlohou brigádnikov bolo preloženie stohov slamy na miesto mimo plánovanej hracej plochy. Po nej nasledovalo vymeranie ihriska zodpovedajúce stanoveným normám s vyznačením všetkých potrebných náležitostí a vykopanie jám, do ktorých sa mali osadiť drevené bránky.

Napriek veľkému úsiliu brigádnikov osadiť bránky sa už v sobotu nepodarilo. Bez nich by sa však nedeleňajší premiérový zápas pred domácim publikom s určitosťou neuskutočnil. Bol by skončil kontumáciou v prospech hostí a takú blamáz si neprial ani šebastovskí futbaloví funkcionári ani hráči, veď by to bola „hanba na sto rokov“ nielen pre nich, ale aj pre ostatných Šebastovčanov.

Vskutku „tragikomická“ situácia (nedeleňajší zápas predo dvermi a ihrisko bez bránok) natrvalo utkvela v pamäti vtedajšieho futbalového eléva (dnes už futbalového veterána) Antona Gábora (1947). Aj po rokoch mu vyvoláva úsmev na tvári.

Sám si na ňu spomína takto: „*Bola nedeleňa, popoludňajší zápas sa blížil, ale bránky na novovytvorenom ihrisku ešte nestáli. Čo robit? Susedia odchádzali, ako v každé nedeleňné predpoludnie, do kostola. Pán Horvát, ktorý bol novým hospodárom mužstva, a ja sme bývali na tej istej ulici blízko ihriska. Spoločnými silami sa nám podarilo nerušene osadiť nové bránky, keď všetci ostatní boli ešte na omši. Aké bolo ich prekvapenie, keď popoludní zavítali na zápas a videli, že bránky stoja a sú navyše istené drevenou oporou.*“

Anton Gábor, nazývaný doma Tono (neskôr mal medzi spoluhráčmi prezývku Antal), prišiel na svet 1. júla 1947 v Nižnej Šebastovej. Narodil sa u starých rodičov, ktorí bývali na vyšnom konci obce. Otec Anton Gábor senior pochádzal z Jarovníc, mamka Anna Gáborová, rodená Marcinová bola Šebastovčanka. Tono bol prvorodeným synom. Po ňom prišli na svet ďalší traja súrodenci – sestra Eva a bratia dvojčeky Fero a Jožo.

Všetci súrodenci sa uplatnili vo vyštudovaných odboroch, ktoré absolvovali na vysokej, resp. strednej škole. Tono po štúdiach na Pedagogickej fakulte v Prešove získal diplom učiteľa. Mladšia sestra Eva po vysokoškolských štúdiach medicíny v Sofii (Bulharsko) začala po návrate domov pracovať ako stomatologička. Bratia Fero a Jožo absolvovali stredoškolské štúdiá na prešovskej elektrotechnickej priemyslovke a našli si zamestnanie v oblasti energetiky.

Tonov záujem o futbal sa prejavil už v detstve. „Malé guľaté čudo“, ako spomína, začal naháňať so spolužiakmi v základnej škole počas prestávok medzi vyučovaním. Prvý ročník (1953/54) vychodil v Toryse, kde rodina Gáborovcov začas žila. Ďalšie štyri ročníky prvého stupňa základnej deväťročnej školy absolvoval už v rodnej Nižnej Šebastovej, kde sa po návrate Gáborovci natrvalo usadili.

Futbal však dominoval aj v Tonovom popoludňajšom programe. Okrem učenia bol život vtedajšieho dedinského chlapca spojený aj s niektorými každodennými pracovnými povinnosťami, navyše ak rodina žila u starých rodičov. Medzi Tonove povinnosti patrilo pasenie kráv za dedinou pri miestnom letisku. Z vyšného konca dediny to bol iba kúsok cesty. Kravky sa popásali a Tono s kamarátmi si krátili čas futbalom.

Inokedy ho hrávali na hocakej voľnej lúke a o čosi neskôr najmä v Panskej záhrade. V tejto „šebastovskej Marakane“ hrávali však najmä starší chlapci, tí mladší boli na tzv. čakačke. V prípade potreby podávali zatúlanú loptu, celý čas však pozorne sledovali a obdivovali futbalový „kumšt“ skúsenejších hráčov, od ktorých sa chceli čo najviac naučiť.

„Odkukávali“ ich futbalové „finesy“, aby ich potom skúšali preniesť do svojho herného prejavu. „Čakačka“ sa pre nich skončila až vtedy, keď niekto zo starších chlapcov musel z rozličných dôvodov odísť a do hry sa tak mohol zapojiť aj niektorý z mladších chlapcov. To bola aj pre Tona ozajstná futbalová škola.

Kedže druhý stupeň základnej školy v Nižnej Šebastovej neboli, musel ho Tono rovnako ako ostatní jeho rovesníci

navštevovať v susedných Ľuboticiach. Do školy v starom Ľubotickom kaštieli sa chodievalo najčastejšie peši, skratkou cez Šebastovský a Ľubotický chotár. Cesta v družnom rozhovore s kamarátmi či spolužiakmi ubiehala obyčajne veľmi rýchlo.

Stredoškolské štúdiá absolvoval Tono Gábor v Strednej všeobecnovzdelávacej škole v Prešove na ulici Tarasa Ševčenka 1. Štúdium bolo náročné, ale bola to dobrá príprava na vysokoškolské štúdiá. Tono sa rozhodol pre štúdium učiteľstva na Pedagogickej fakulte v Prešove UPJŠ v Košiciach v prírodovedne orientovaných odboroch fyzika a chémia, ktoré zavŕšil štátnou záverečnou skúškou v roku 1971.

Do súťažného futbalového kolotoča, ako spomína, naskočil začiatkom šesťdesiatych rokov v priebehu stredoškolského štúdia. Začínal v dorasteneckom mužstve prešovského Tatrala, z ktorého o čosi neskôr postúpil aj do B tímu Tatrala Prešov. V oboch mužstvách hrali v tom čase aj jeho spolužiaci z prešovskej SVŠ-ky Maximilián Eštočák a Tibor Marcin, neskôr spoluhráči v Šebastovskom mužstve.

Kedže sa v roku 1963 vďaka viacerým futbalovým nadšencom a skvelej generácii mladých talentovaných futbalistov začala písat nová éra Šebastovského futbalu, rozhodol sa Tono Gábor spolu so svojím bratancom a spolužiakom zo strednej školy Tiborom Marcinom vrátiť domov a hrať v čerstvo sformovanom tíme Slovana Nižná Šebastová.

Šebastovské futbalové mužstvo viedol v tom čase dnes už legendárny tréner Eduard Holinga prezývaný – vďaka svojej absolvútnej oddanosti futbalu – Herrera (podľa priezviska skvelého španielskeho hráča a trénera). Hoci bol samoukom bez trénerského vzdelania, rozumel futbalu a v priebehu rokov dosiahol s mužstvom dovtedy nevídané výsledky.

Vďačil za to jednak silnej generácii talentovaných futbalistov, ktorí chceli a boli schopní futbalovo napredovať, jednak vlastnej systematickej práci a veľkému oduševneniu. Edo Holinga, spomína Tono, mal naplánovaný tréningový proces a realizoval ho podľa obdobia a vtedajších možností.

Ešte aj po rokoch si živo spomína na jedno zimné sústredenie v neďalekých Lipovciach, kde to podľa neho vraj boli hotové galeje: „*Týždeň v 30 – 50 centimetrovom snehu a naberanie kondície 5 – 7 kilometrovými behmi po kopcoch a v kotlinách. Mali sme toho všetci dosť.*“

Sila či kvalita Šebastovského mužstva bola podľa jeho vyjadrenia najmä v tom, že sa v ňom okrem kolektívneho ducha podarilo trénerovi vhodne skíbiť skúsenosť starších hráčov s odvážnosťou a rýchlosťou mladších.

Nesporne dôležitým bol aj fakt, že absolútну väčšinu hráčov mužstva tvorili Šebastovčania. Reprezentovať Šebastovské futbalové farby bola pre hráčov čest, ktorá zaväzovala. „*Hrať s takým oduševnením a zápalom*“, spomína Tono, „*ako hrali Milan Vaľko, Milan Slaninka, Blažej Marcin, Július Marcin, Flavian Marcin, Milan Holinga, Jožko Baláž, Paľo Okoš, Jano Duplák, Milan Šofránek a ďalší, to sa tak často nevidelo. A k tomu Igor Túš ako dirigent stredu poľa, to bola symfónia, balzam na dušu futbalového fanúšika. Hral sa oku diváka lahodiaci kombinačný a útočný futbal. Bolo mi cťou hrať s takými skvelými futbalistami, za čo som im všetkým, aj keď z nich už dnes viacerí nie sú medzi nami, veľmi vďačný.*“

Spomedzi mnohých kvalitných Šebastovských futbalistov oceňuje Tono najmä obetavosť obrancu Milana Vaľka, ktorý si podľa neho v obrane svoju prácu vždy zodpovedne „odrobil“ a aj keď „*nebol vysoký, mal parádny výskok a bol dobrým dirigentom zadných radov. V zálohe to bol futbalový virtuóz, nevysoký vzrastom, ale šikovný futbalista Igor Túš.*“

Svoju úlohu v Šebastovskom tíme videl Tono najmä v strieľaní gólov alebo v pripravovaní šancí na skórovanie pre svojich spoluhráčov v útoku. Spoliehal sa najmä na svoju rýchlosť, ktorá robila súperovej obrane veľké problémy a keď k tomu pridal streleckú potenciú, nebolo podľa neho takpovediac čo riešiť. Bol nesporným prínosom pre mužstvo. V útoku sa v priebehu jeho pôsobenia v ňom vystriedalo viacero kvalitných hráčov. Najviac si rozumel, ako spomína, s bratancom Tiborom Marcinom.

Šebastovská futbalová eufória vyvrcholila v roku 1969, keď po víťazstve 2:0 v baráži s mužstvom Smižian na neutrálном ihrisku VSŽ Košice v Šaci postúpili Šebastovskí futbalisti do súťaže krajských majstrovstiev. Postup bol pre hráčov i funkcionárov Šebastovského mužstva skutočnou odmenou za dlhoročné pracovné nasadenie s cieľom vybudovať kvalitné mužstvo a úspešne reprezentovať Šebastovské futbalové farby.

V priebehu niekoľkých rokov pôsobenia v kvalitnom Šebastovskom tíme Tono Gábor futbalovo dozrel. Jeho neobyčajne rýchle nohy a dobrú hru hlavou si začali všímať aj poprednejšie futbalové kluby. O jeho prvej ponuke na prestup do Tatrala Prešov v roku 1971 vedelo vtedy vraj iba pári ľudí. K dohode medzi klubmi (z dôvodov, o ktorých už Tono po rokoch nechce hovoriť) však nedošlo. Bolo to preňho v tom čase veľké sklamanie, ktoré však prebolelo. O to viac sa tešil z úspechu Jožka Baláža, ktorému sa to neskôr podarilo.

Paralelne s futbalovou sa vyvýjala aj učiteľská kariéra Tona Gábora. Prvým učiteľským miestom, na ktoré nastúpil po skončení vysokoškolských štúdií v roku 1971 a po obdržaní tzv. umiestenky z Okresného národného výboru v Prešove, bola Základná deväťročná škola v Lemešanoch. Ďalším pôsobiskom bol nedaleký Drienov. V tom čase ešte aktívne hrával za Slovan Nižná Šebastová. Po úspešnom prestupe do futbalového tímu VSŽ Košice prešiel na post telovýchovného inštruktora v Odbornom učilišti VSŽ v Košiciach.

Košice sa tak stali načas nielen jeho futbalovým, ale aj učiteľským (inštruktorským) pôsobiskom. Všetko sa to udialo

po vydarenom prípravnom zápase v Ľuboticiach, kde sa šebastovské mužstvo stretlo s mužstvom VSŽ Košice, v ktorom Šebastovčania vyhrali presvedčivo 4:2 a Tono streli dva góly. Po zápase prišla ponuka košického trénera Štefana Jačianskeho na prestup do mužstva, ktoré viedol.

Tono bol skalopevne rozhodnutý nepremrhať druhú výhodnú šancu na prestup do renomovaného futbalového tímu. Funkcionári oboch klubov sa tento raz dohodli na podmienkach prestupu a už v januári 1973 sa Tono Gábor stal hráčom mužstva VSŽ Košice, ktoré pôsobilo v slovenskej národnej lige.

Na svoje relatívne krátke pôsobenie vo Šebastovskom futbalovom tíme si veľmi rád spomína. Vysoko hodnotí najmä cieľavedomú trénerskú prácu Štefana Jačianskeho a futbalovú kvalitu hráčov. Podľa jeho slov bolo radosťou a veľkou školou futbalu trénovať pod vedením takého uznávaného trénera a hrať s takými kvalitnými futbalistami ako Holeš, Šádor, Jurčo, Desiatník, Kassai či Maňkoš.

Radosť však netrvala dlho, lebo tréner Jačiansky, ktorý si ho vybral do mužstva, odišiel a na jeho miesto v lete 1973 nastúpil nový tréner Vojtech Malaga. Ten presadzoval futbalovú filozofiu opierajúcu sa o bývalých ligových hráčov. Mnohí z hráčov pochopili, že po príchode nového trénera si budú musieť hľadať nové angažmán. Bol medzi nimi aj Tono Gábor.

Nová šanca na prestup sa mu naskytla už koncom roka 1973 v prípravnom zápase košických VSŽ s mužstvom Staréj Ľubovne na ich domácej pôde. Stará Ľubovňa sa v tom čase usilovala o postup do vyššej súťaže (divízie), hľadala preto do futbalového mužstva nové posily. Navrhnutú ponuku na prestup Tono prijal a už na konci roka 1973 sa stal hráčom Staréj Ľubovne. Aj v staroľubovniackom mužstve hrali podľa neho viacerí kvalitní futbalisti ako Harman, Serafin, Zajac, Fuchs, Reľovský, a tak sa stanovený cieľ (postup do divízie) podarilo mužstvu dosiahnuť už v roku 1974.

Po futbalovom prestupe z Košíc do Staréj Ľubovne sa v rovnakom smere presunulo aj jeho učiteľské pôsobisko. Stará Ľubovňa sa na celých desať rokov (až do roku 1983) stala jeho novým futbalovým i učiteľským pôsobiskom. V priebehu futbalového účinkovania v meste učil na miestnom gymnáziu a II. základnej škole. V roku 1983 sa tu jeho futbalová kariéra uzavrela. V rámci nej sa ešte ako aktívny hráč venoval isté obdobie aj trénerskej práci s miestnymi futbalovými nádejami sústredenými v TJ Skrutkáreň Stará Ľubovňa.

Po skončení aktívnej činnosti v Staréj Ľubovni hrával futbal už iba rekreačne, no naplno rozvinul svoju učiteľskú kariéru. Presťahoval sa do Bratislavu, kde sa natrvalo usadil a pokračoval v pedagogickej činnosti vo viacerých bratislavských základných školách (ZŠ Lysenkova, neskôr Záporožná a ZŠ Prokofievova).

Z pozície triedneho učiteľa, výchovného poradcu, zástupcu riaditeľa a riaditeľa školy sa postupne prepracoval na funkciu vedúceho oddelenia školstva na Mestskom úrade v mestskej časti Bratislava – Staré Mesto. Svoju bohatú pedagogickú kariéru naplnenú rokmi náročnej a podnetnej práce s mladou generáciou (detmi a mládežou) ukončil v roku 2011 odchodom do dôchodku po štyridsaťročnom pôsobení v školských službách.

Po príchode do Bratislavu v roku 1983 sa druhýkrát oženil a založil si novú rodinu s manželkou Jankou, pediatričkou, bývalou aktívnu basketbalovou hráčkou Lokomotívy Bratislava a zároveň členkou širšieho výberu Československa.

K dcére Martinke z prvého manželstva, ktorá absolvovala vysokoškolské štúdiá na City University v Bratislave a pôsobí v Bratislave, pribudli do Tonovej rodiny ďalšie dve deti. Syn Tono (zdedil meno po otcovi) je profesionálny architekt a dcéra Petra ekonómikou (absolvovala štúdium na súkromnej Vysokej škole ekonomickej v Bratislave).

Športové gény po rodičoch zdedia najmä dcéra Petra, ktorá sa dlhšie obdobie aktívne venovala hádzanej. Ako hráčka pôsobila v prvoligových tímech Duslo Šaľa, TJ Vsetín a bola aj hráčkou hádzanárskej reprezentácie Slovenska.

V súčasnosti robí starým rodičom radosť Petrina takmer trojročná dcérka Lujzinka. Nádejajú sa, že aj z nej raz vyrastie športovkyňa. Vedľa športovcov má okolo seba dost, teda aj dobré športové zázemie v rodine, ktoré je pre rozvoj každého športovca v kolektívnom či individuálnom športe veľmi dôležité.

Tak to bolo aj u Tona. Aj vďaka porozumeniu jeho rodičov, ktorí, ako spomína, mu nikdy nebránili v jeho športovom rozlete, mohla z neho postupne vyrásť futbalová osobnosť. Dokázal sa presadiť nielen v rámci šebastovského futbalového mužstva, ale aj v prestížnejších krajských tímech. Samozrejme, bez talentu a najmä pocitivého prístupu k tréningovému procesu by to bolo sotva možné. Naďťať mu nechýbala trpezlivosť a pokora, takže úspech sa nakoniec dostavil.

Aj po rokoch odlúčenia od svojho rodiska Tono rád spomína na šebastovské futbalové začiatky a skvelú atmosféru, ktorá vládla v rodinách na ich ulici (dnešnej Družstevnej) pred každým domácim zápasom šebastovského mužstva: „*Maminy napiekli rezne a pripravili obed, ocinovia si po obebe išli zahrať karty k susedovi Stajančovi a po kartáči išli všetci spoločne na ihrisko povzbudzovať domáčich futbalistov.*“

Od tých čias pretieklo veľa vody v Šebastovke, veľa sa zmenilo, mnohé zaniklo. Spomienky na skvelú generáciu talentovaných šebastovských futbalistov, medzi ktorých patril aj Anton Gábor, ešte žijú v srdciach pamätníkov. Preto ich treba sprítomňovať a predstavovať mladším generáciám, aby nezostali iba zabudnutou historiou, ale boli inšpiráciou, na ktorej možno stavať.

Podporite nás, podporíte aktivity v prospech všetkých Šebastovčanov

Občianske združenie Naša Nižná Šebastová je medzi registrovanými neziskovými organizáciami, ktoré sa aj v tomto roku môže uchádzať o 2% finančných prostriedkov z daní právnických a fyzických osôb na skvalitnenie vlastnej činnosti.

V tejto súvislosti sa preto opäť obraciame na všetkých priaznivcov nášho združenia s výzvou o prevedenie možnej finančnej čiastky na účet OZ NNŠ.

Aj tento rok, rovnako ako po roky minulé,

budú takto získané finančné prostriedky použité výlučne na kultúrno-spoločenské aktivity združenia.

Najmä na zorganizovanie tradičného Šebešského dňa detí, Šebešského dňa hudby a tanca, na vydávanie Šebešských noviniek a aj pre iné verejnoprospešné aktivity.

Postup ako darovať 2% z dane pre zamestnancov, fyzické ako aj právnické osoby a príslušné editovateľné tlačívá sú na našej web stránke: www.nasaniznasebastova.sk

Občianske združenie Naša Nižná Šebastová
Včelárska 23, 080 06 Prešov
IČO: 42341418

Niečo pre zábavu:

	4	7		3		8	6	
6	8			4			1	9
9				6				7
5				7				1
2			4	8	6			3
		9				6		
8				9				6
7	9						2	4

Vtipy:

Na Daňový úrad si predvolali politika:

- Máme tu oznamenie, na vás. Môžete nám vysvetliť, odkiaľ máte vilu, auto Ferari a chatu v Tatrách?
- Chytil som zlatú rybku a splnila mi tri priania.
- A máte o tom nejaký dôkaz?
- Áno - vilu, auto a chatu!

*

- Čo budeš robiť cez víkend?
- Chcem si kúpiť okuliare.
- A potom?
- Potom uvidím...

Vydáva: OZ Naša Nižná Šebastová, Včelárska 23, 080 06, IČO 42 341 418

Distribúcia bezplatne do poštových schránok. Internetovú podobu Šebešských noviniek nájdete na webovej adrese www.nasaniznasebastova.sk
O vaše postrehy, názory a podnety sa môžete s nami podeliť na e-mailovej adrese: nasaniznasebastova@gmail.com